Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Είδος: Εφημερίδα / Ένθετο: **ΤΕΧΝΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ**
Ημερομηνία: Κυριακή, 30-08-2009
Σελίδα: 6
Μέγεθος: 2054 cm ²
Μέση κυκλοφορία: 24230
Επικοινωνία εντύπου: (210) 4808000

Λέξη κλειδί: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του **ΣΠΥΡΟΥ Α. ΜΟΣΧΟΝΑ**

Η εποχή Τριανταφυλλίδη

Ο **Μανόλης Τριανταφυλλίδης** (1883 - 1959) θεωρείται ο πατέρας της γλώσσα που συνέθεσε ονομάζεται «κοινή νέα ελληνικά» ή «νεοελληνική κοινή». Πρόκειται, κατά τον Τριανταφυλλίδη, για την τρίτη κοινή μετά την ελληνιστική και τη μεσαιωνική.

Εχουν όμως γεννήτορες οι γλώσσες; Μια κοινή γλώσσα είναι και γλώσσα και πρότυπο. Ο Τριανταφυλλίδης, λοιπόν, είναι πατέρας της νεοελληνικής κοινής κατά τούτο: είναι ο ιδρυτής του γλωσσικού προτύπου που ισχύει ώς τις μέρες μας. Είναι ο γλωσσολόγος που καθιστοποίησε την πρότυπη γλώσσα. Ρυθμισε, όπως λέγεται, τα νόρμα της. Εδειξε ότι η νόρμα αυτή ανταποκρίνεται πιστότερα από άλλες σε γλώσσα πραγματική, ζωντανή, «τεχνική αλλά όχι τεχνητή», κατάλληλη για τις γραπτές ανάγκες του κράτους, της εκπαίδευσης, της δημόσιας επικοινωνίας. Οι ρίζες της κοινής αυτής γλώσσας απλώνονται και στις μεσαιωνικές δημώδεις ποικιλίες και στη λόγια, αρχαϊστική ή καθαρεύουσα παράδοση.

Ειδικά για την καθαρεύουσα, ο Τριανταφυλλίδης θα δεχτεί ότι οι επιρροές της είναι αδύνατον πλέον (ήδη στις αρχές του 20ού αι.) να αντιστραφούν. Η δημοτική του Τριανταφυλλίδη, όπως η δική μας, είναι μια δημοτική με μπόλιασι καθαρεύουσα και κόμποσες «εστίες έντασης». Η «μιχτή» αυτή γλώσσα, προϊόν «γλωσσικού συμβιβασμού», κατασκρίθηκε από τους ορθόδοξους δημοτικιστές. Την καταδίκασε ο Ψυχάρης, που βιάστηκε να περιγελάσει τον Τριανταφυλλίδη. Ομως τα γλώσσα του Ψυχάρη καταλαβαίνουμε σήμερα ως απόκλιση από την κοινή γλώσσα, όχι του Τριανταφυλλίδη, που την αισθανόμαστε πιο οικείο και κανονικό. Διότι αυτή κυριάρχεισε. Ενώ του Ψυχάρη, αν και «καθαρότερη», την ακούμε πια σαν ένα συνονθύλευμα από παραξενιές και ακρότητες.

Μανόλης Τριανταφυλλίδης, από τους κυριότερους εκπροσώπους του εκπαιδευτικού δημοτικισμού. (Εργο της Αγλαΐας Παπά, Συλλογή ΑΠΘ).

Μιλάμε τη γλώσσα του Μανόλη Τριανταφυλλίδη, συμμεριζόμαστε την ιδεολογία του.

Το έργο με το οποίο επιχειρήθηκε η κωδικοποίηση της νεοελληνικής κοινής είναι η «Νεοελληνική Γραμματική (της Δημοτικής)». Η Γραμματική αυτή, γνωστή και ως «μεγάλη Γραμματική Τριανταφυλλίδη» (ο ίδιος προτιμούσε να την αποκαλεί «κρατική γραμματική») εκδόθηκε το 1941. Συντάχθηκε από επιτροπή, υπό τα διεύθυνσή του, απ' όλους όμως αναγνωρίστηκε ως έργο δικό του. Αυτάς της μεγάλης Γραμματικής εξακολουθούν να γίνονται προσαρμογές ακόμη και στις μέρες μας. Οι περισσότεροι ξέρουν τα σχολικά Γραμματικά Τριανταφυλλίδη. Αγνοούν μάλλον ότι αυτή είναι η προσαρμογή μιας προσαρμογής, καθώς βασίστηκε σε επιτομή του ίδιου του Τριανταφυλλίδη: τα λεγόμενη «μικρά Γραμματική». Αυτό κάνει μια Γραμματική: λειτουργεί σαν μάτρα που γεννούν άλλες κρατικές.

Στις 20 του περασμένου Απρίλη συμπληρώθηκαν 50 χρόνια από τον θάνατο του Μανόλη Τριανταφυλλίδη. Η επέτειος μάλλον πέρασε απαρατήρητα. Στο Τύπο παρουσιάστηκε ως επέτειος του Ινστιτούτου Νεοελληνικών Σπουδών, που ιδρυσηκε και συνταρείται από κληροδότημα του Τριανταφυλλίδη, μετά τον θάνατό του.

Είναι φυσικό να περνάει απαρατήρητος ο Τριανταφυλλίδης. Τα έργα του έγινε «κοινό κτήμα». Ζούμε στην εποχή Τριανταφυλλίδη. Μιλάμε και γράφουμε τη γλώσσα που ρύθμισε εκείνος. Συμμεριζόμαστε την ιδεολογία του. Την «κοινή γλώσσα» την αντιλαμβανόμαστε πλέον ως φυσικό τόπο. Θεωρούμε ότι επιβεζζεται από το «κοινό γλωσσικό αίσθημα», ότι ρυθμίζεται σύμφωνα με τον «κοινό νου».

Να περνάει απαρατήρητο: αυτά είναι οι κανόνεσ της ιδεολογίας του κοινού νου, τα πιο δυσδιάκριτα ιδεολογήματα απ' όλες. Μαζί με αυτάν, απαρατήρητος περνάει και ο δημιουργός τυς.

Πρώτα σε πωλήσεις

Αυτήν την εβδομάδα — **Μελέτες, λευκώματα, βιογραφίες** — Εβδομάδες στη λίστα

1. **Τα παιδιά δεν θέλουν ψυχολόγο, γονείς θέλουν, του Νίκου Σιδέρη (Μετείκιο).** Ενας επιστημονικός οδηγός για τις σχέσεις γονέων και παιδιών. — 18
2. **Στον κήπο του Επίκουρου, του Ιρβιν Γιάλομ (Αγρα).** Προσεγγίζοντας και ερμηνεύοντας τον τρόμο του θανάτου. — 40
3. **Χορός μεταμφιεσμένων, της Μάρως Βαμβουνάκη (Ψυχογιός).** Σκέψεις για τη διαδικασία και την παρόδοση της μεταμφίεσης. — 15
4. **Ο Αριστοτέλης στο Μον-Σαιν Μισέλ, του Σιλβέν Γκουγκενέμ, μετ. Φανή Μπούμπουλη-Φανή Γκαϊδατζή (Ολκός).** Τελικά πώς πέρασε η αρχαία ελληνική γνώση στη Δύση. Ενα κείμενο που ανατρέπει όσα πιστεύαμε. — 10
5. **Η απόφαση για την επέκταση της ελληνικής κυριαρχίας στη Μ. Ασία, του Κων. Ζβολόπουλου (Ικαρος).** Μια πολύπλευρη προσέγγιση στην εξωτερική πολιτική Βενιζέλου. — 17
6. **Το νέο Μουσείο της Ακρόπολης, της Μαρίζας Ντεκόστρο (Μετείκιο).** Ενας οδηγός για να γνωρίσουν τα παιδιά το νέο Μουσείο της Ακρόπολης. — 9
7. **Η Ελλάδα μετά την κρίση, του Γιώργου Αλογοσκούφη (Καστανιώτης).** Η πρώτη τοποθέτηση του πρώην υπουργού για την οικονομική κατάσταση. — 7
8. **Για την ταυτότητα των Βλάχων, του Thede Kahl, μετ. Στ. Μπουλασίκης (Βιβλιόραμα).** Εθνοπολιτισμικές προσεγγίσεις μιας βαλκανικής πραγματικότητας. — 12
9. **Η ενπλικίωση μιας γενιάς, της Οντέτ Βαρών Βασάρ, (Εστία).** Πώς διαμορφώθηκαν οι νέοι και οι νέες που μεγάλωσαν στην Κατοχή και την Αντίσταση. — 9
10. **Το βιβλίο των νεκρών φιλοσόφων, του Σάιμον Κρίτσλεϊ, μετ. Γιάννης Ε. Ανδρέου (Πατάκης).** Το πορτρέτο 190 νεκρών φιλοσόφων. Ενα βιβλίο που μας κάνει να φοβόμαστε λιγότερο τον θάνατο. — 8

Η 13χρονη Λεύκα συναντά τους αγαπημένους νεκρούς της και τις ανήμερες της.

Ενα αντρεπτικό όσο και έγκυρο κείμενο για το πώς πέρασε η αρχαία γνώση στην Ελλάδα.

Αυτήν την εβδομάδα — **Λογοτεχνία** — Εβδομάδες στη λίστα

1. **Το πάθος χιλιάδες φορές, της Ζυράννας Ζατέλη (Καστανιώτης).** Το δεύτερο μέρος της τριλογίας, με πρωταγωνίστρια τη 13χρονη Λεύκα και τους νεκρούς που επιστρέφουν. — 9
2. **Ερωτας σαν βροχή, της Λένας Μαντά (Ψυχογιός).** Μια ρομαντική ιστορία, με πρωταγωνίστρια την Κλαίλια που αναζητεί το ιδανικό της. — 15
3. **Ολα σου τα 'μαθα, με ξέχασα μια λέξη, του Δημήτρη Μπουραντά (Πατάκης).** Το φετινό βραβείο αναγνωστών, μερικές σκέψεις για όσα λείπουν από την ευτυχία. — 34
4. **Ενοχα μυστικά, της Ντόρας Γιαννακοπούλου (Καστανιώτης).** Δύο γυναίκες αναμετριούνται με τις τύψεις τους διεκδικώντας μερίδιο στην αγάπη. — 14
5. **Τα φτερά της πεταλούδας, του Αντρέα Καμιλλέρι, μετ. Κατίνα Ζερβού (Πατάκης).** Σ' ένα βουνό από μπάζα βρίσκεται το πτώμα μιας Ρωσίας. Στην πλάτη της έχει ένα τατουάζ... — 6
6. **Λόγια φτερά, του Χρήστου Χωμενίδη (Πατάκης).** Ενας ύμνος στη δύναμη της αφήγησης, διό στόματος ενός αρχαίου ασιδού. — 13
7. **Η δεξιά τσέπη του ράσου, του Γιάννη Μακριδάκη (Εστία).** Η απόλυτη αγάπη και αφοσίωση του μοναχού Βικέντιου. — 11
8. **Οι οδοιπόροι της καρδιάς, της Εύας Ομηρόλη (Λιβάνης).** Ενας άνθρωπος που αντιλαμβάνεται τον έρωτα σαν θρησκεία... — 6
9. **Ο νικητής είναι μόνος, του Πάολο Κοέλιο, μετ. Μάτα Σαλογιάννη (Λιβάνης).** Ενα 24ωρο στον κόσμο της μάδας και του κυνηγατογράφου στις Κάννες. Ο κόσμος της επιτυχίας και της έπαρσης. — 17
10. **Φίλοι και εραστές, του Θοδωρή Καλλιγατζίδη (Γαβριηλίδης).** Ενα βιβλίο για τον έρωτα, τη φιλία, την ξεντιά. — 10

Μια γνωριμία με την άποψη 190 φιλοσόφων για τον θάνατο.

Ενας περίεργος μοναχός και οι απόψεις του για την πίστη και την αγάπη.

Η «Κ» προτείνει

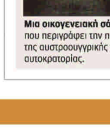

Μια οικογενειακή σάγκα που περιγράφει την πορεία της αυστριακογερμανής αυτοκρατορίας.

Το εμβατήριο του Ραντέτσκυ, του Γιόζεφ Ροτ, μετ. Μαρία Αγγελίδου (Αγρα).
Θεωρείται το αριστούργημα του Ροτ και συμπεριλαμβάνεται στα κορυφαία μυθιστορήματα του 20ού αιώνα. Παρακολουθεί τις τύχες τριών γενεών της οικογένειας Τρότα, που εργάζονται στην υπηρεσία του σέβαστου.
Η πορεία της οικογένειας αντανακλά την πορεία της αυστριακής αυτοκρατορίας. Ενα ρέκβιεμ για την παρακμή της αυστροουγγρικής μοναρχίας. Πρόλογος από τον Τζ. Κούτσι.

Τα σεσκείο αυτή την εβδομάδα έδωσαν τα βιβλιοπωλεία: **Ανοιγώστης** (Παρανέλλα 11, Ιωάννινα), **Ελευθερούδακης** (Πανεπιστημίου 17), **Εστία** (Σόλωνος 60), **Ευριπίδης** (Ανδρέα Παπανδρέου 11, Χαλάνδρι), **Ιανός** (Αθήνα, Θεσσαλονίκη), **Μικρός Κοραής** (Πανόραμα 7 και Αριστοφάνους, Χαλάνδρι), **Οικουμένη** (Ηλιουπόλεως 11, Λαμία), **Παπασωτηρίου** (Αλεξάνδρα), **Πάπυρος** (Αλεξανδρείας 42-44, Χίος), **Πολιτεία** (Ασκληπιού 1-3), **Πολύεδρο** (Κανακάρη 147, Πάτρα), **Γιιαε** (κατασκήνωση Αιγαιοουσίας και Γλυφάδας).

• Τα συνεργαζόμενα βιβλιοπωλεία δίνουν σκαθμό των αντιτύπων που παρελήφθησαν, στη διάρκεια της περασμένης εβδομάδας.

Επιμέλεια: **ΟΛΓΑ ΣΕΛΛΑ**

Ατλας για την Ελλάδα του 2009

Με όλα τα νεότερα στοιχεία, εύληπτα σχεδιαγράμματα και χάρτες

ΠΑΝΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ
Ατλας Ελλάδας για μαθητές
Εκδ. gramma, 2009
www. grammabooks. gr

Του **ΝΙΚΟΥ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΥ**

Πού είναι το Ντράφι; Πόσο απέχει το Γραμματικό από τον Διόνυσο; Στον απόηχο του καταστροφικού τρίμηνου για τη Βορειοανατολική Αττική, κάποιοι από μας αναζήτησαν να φρεσκάρουν τις γνώσεις μας για τη γεωγραφία γύρω από την Αθήνα. Ανοίγω τον φρέσκο από το τυπογραφείο «Ατλαντα» του Πάνου Κωνσταντόπουλου και φυλλομετρώ ώς τη σελίδα 23. Ο χάρτης της Αττικής, με όλα τα τοπωνύμια, μου παρουσιάζεται ασάγλυκα και μου λύνει τις απορίες. Παρασύρομαι. Σελίδα τη σελίδα, γράφημα το γράφημα, πίνακα τον πίνακα, η Ελλάδα ξεδιπλώνεται αποκρυπτογραφημένη και σύγχρονη. Θυμάστε εκείνους τους χάρτες που μελετούσαμε στα σχολεία, που δεν είχαν καμία σχέση με τη θαυμαστή επιστήμη της γεωγραφίας; Καιρός να τους θεωρήσουμε συλλεκτικούς, για συναισθηματικούς, και μόνο, λόγους, και να αναζητήσουμε την Ελλάδα του 2009.

Σχεδιαστής γραφημάτων και χαρτών, ο Πάνος Κωνσταντόπουλος, υπεύθυνος για τα ωραία, σύγχρονα γραφήματα που φωτίζουν τα άφθρα στην «Καθημερινή», έκανε αυτό που ανεπρεύτυαν. Αφού δεν έβρισκε έναν Ατλαντα της Ελλάδος που να τον ικανοποιεί, κάθισε και έφτιαξε έναν μόνος του! Αποτέλεσμα είναι ότι ο δικός του «Ατλας» (εύληπτος. χοροστικός και ...φθηνός. αφού τιμάται μόνο 7,90 ευρώ), αν και προορίζεται για μαθητές σχολείων, να είναι το πιο σύγχρονο εργαλείο για μια άμεση, καλειδοσκοπική πηγή πληροφοριών για τη γεωγραφία τις σύγχρονης Ελλάδος για κάθε ενδιαφερόμενο σχεταρτάτιας ηλικίας.

«Πλοηγός» στο Νέο Μουσείο της Ακρόπολης.

«Προσωπικά, αγάπησα τη γεωγραφία από μαθητής, αλλά έμαθα περισσότερα πράγματα με την εναασχόλησή μου στις εφαρμόδες ώς σχεδιαστής γραφημάτων και χαρτών», γράφει στο προλογικό του κείμενο ο Πάνος Κωνσταντόπουλος. «Εκεί πραγματικά ξεαθη σχεδιάζοντας και επεκινίζοντας χάρτες με τα βασικά ερωτήματα για την παρουσίαση ενός δημοσιογραφικού θέματος: "πού είναι", "με τι συνορεύει", "ποια μεγάλα πόλα είναι κοντά", "σε τι απόσταση βρίσκεται" και άλλα πολλά. Ετσι, σκέφτηκα πως θα μπορούσα να σχεδιάσω ένα χάρτη για την Ελλάδα αρχικά, που έγινε "Ατλας" για τους μαθητές, εργαλείο γνωριμίας με το μάθημα Γεωγραφίας, αλλά και για τους εκπαιδευτικούς, που πολλές φορές δεν έχουν το κατάλλαλο βοήθημα για τη διδασκαλία του μαθήματος».

Η καινοτομία του Ατλαντα αυτού είναι ο εμπλουτισμός του με στατιστικά στοιχεία, με σχεδιαγράμματα (από τον χάρτη του αθηναϊκού μετρό ώς τα γεωμορφολογία και την εξέλιξη της πυκνότητας πληθυσμού ανά περιοχή), ιστορικούς χάρτες και οπτικό οδηγό με κατόψεις για τα βασικά αξιοθέατα και μνημεία, συμπεριλαμβανομένου και του Νέου Μουσείου της Ακρόπολης. Χαρακτηριστικά είναι η ευκαιρίες και η καθαρότητα των σχεδιαγραμμάτων και η εύστοχη επιλογή χρωμάτων για τους πίνακες, γεγονός που κάνει την πλοήγηση στον Ατλαντα μια άνετη και ευχάριστα υπόθεση.

Στον Ατλαντα Βόρειας Ελλάδας, βλέπει κανείς την Εγνατία Οδό, για πρώτη φορά σε Ατλαντα και συνειδητοποιεί τις νέες αποστάσεις, όπως την Αττική Οδό και τη γέφυρα Ρίου – Αντιρρίου. Επίσης, έχουν συμπεριληφθεί όλες οι συγκοινωνιακές αλλαγές στην Αττική.

Στις πρώτες σελίδες του Ατλαντα βλέπουμε τον χάρτη τις Ευρώπης των «27» με ενδιαφέροντα στατιστικά στοιχεία και ακολουθεί ο πολιτικός και γεωφυσικός χάρτας τις Ελλάδας, πάντα με συμπληρωματικούς πίνακες. Π. χ. στο δισέλιδο με τα γεωμορφία τις χώρας έχουμε τρεις πίνακες με τα 15 ψηλότερα βουνά, μεγαλύτερα ποτάμια και μεγαλύτερες λίμνες, ενώ στα γεωγραφικά διαμερίσματα (π. χ. Στερεά Ελλάδα, Ηπειρος, κ. λπ.) έχουμε στοιχεία για την εξέλιξη του πληθυσμού βάσει όλων των εθνικών απογραφών από το 1951 και μετά. στοιχεία για τον πληθυσμό ανά φύλο, απασχόλαση και κατοίκηση σε αστικό κέντρο ή στην ύπαιθρο.

Ο «Ατλας Ελλάδος για μαθητές» του Πάνου Κωνσταντόπουλου διαθέτεται από τα βιβλιοπωλεία «Παπασωτηρίου».

Νέες εκδόσεις

ΞΕΝΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ
ΜΑ ΙΑΝ
Πεκίνο σε κώμα
μετ. Μαρλάνθο Μπεμετείδη
εκδ. Πάπυρος **σελ.** 840

Πεκίνο, 4 Ιουνίου 1989. Ο Τάι Γουέι, μεταπτυχιακός φοιτητής Βιολογίας, πυροβολείται στο κεφάλι κατά τη διάρκεια των επεισοδίων στην πλατεία Τιενανμέν. Πέφτει σε βαθύ κώμα και παραμένει ακινητοποιημένος στο διαμέρισμα της μπτέρας του. Σε αντίθεση όμως με το σώμα του, του μυαλό το βρίσκεται σε πλήρη εγρήγορση. Ανακαλεί το παρελθόν, τη ζωφερή περίοδο της πολιτιστικής επανάστασης, θυμάται τους έρωτές του. Και παράλληλα από θρούσματα, από κουβέντες φιλικών προσώπων παροκαλυιθεί το παρόν, τις ραγδαίες αλλαγές στη ζωή της χώρας που απρακάλυπτα παραδίδεται στον καπιταλισμό. Ποιος βρίσκεται λοιπόν σε κώμα; Εκείνος ή η χώρα του;

ΖΟ ΣΟΑΡΕΣ
Δολοφόνος στη βραζιλιάνικη Ακαδημία Γραμμάτων
μετ. Μαρία-ντε- Πιενάντε Φαρία Μανιάτογλου
εκδ. Οικανός **σελ.** 262
Γνώριζε πολύ καλά πως μονάχα ο θάνατος θα ήτον σε θέση να ξεπλύνει την προσβεβλημένη τιμή του. Δύο φορές είχε ταπεινωθεί. Η είδηση της μη αποδοχής της υποψηφιότητάς του, σχολιασμένη και από τις υποδεέστερες εφημερίδες, τον είχε μετοτρέψει σε αντικείμενο εμπαιγμού ακόμη και των πιο αμόρφωτων ανθρώπων.

Οι άσπονδοι φίλοι του σχολίαζαν χαιρέκακα: «Θα το επιεκρίθει και πάλι...». Δεν θα τους πρόσφερε, λοιπόν, αυτή την ευκαιρίστηση. Στο Ρίο ντε Τζανέιρο του 1924 όλα μοιάζουν ειδυλλιακά εκτός από τους αθανάτους της Ακαδημίας Γραμμάτων που ένας ένας αρκίζουν να πεθαίνουν μυστηριωδώς.

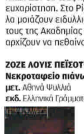

Οι σοφοί φίλοι του σκοτώνουν ο ένα τον άλλο. Ο ένας τον δολοφονεί με δηλητηριασμένο κρασί, ο άλλος τον πνίγει σε μια μπανιέρα γεμάτη κρασί, ο τρίτος τον κρεμάει σε μια κρεμάστρα κρεατικών. Ο τελευταίος τον σκοτώνει με μια σφαίρα. Ο τελευταίος τον σκοτώνει με μια σφαίρα. Ο τελευταίος τον σκοτώνει με μια σφαίρα